

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2011.gada 12.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja U.Mihailova,
tiesneses S.Kanenberga un K.Krastiņa,

piedaloties pieteicējas Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes pārstāvei *J.F.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Konkurences padomes pārstāvim *M.S.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Amberholdings Liepāja” un Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes pieteikumiem par Konkurences padomes 2006.gada 11.oktobra lēmuma Nr.E02-116 (Prot.Nr.58, 10§) atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Konkurences padomes 2006.gada 11.oktobra lēmumu Nr.E02-116 (prot. Nr.58 10§) „Par lietas izpētes izbeigšanu daļā un pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu daļā. Lieta Nr.120/05/07/1. Par SIA „Tosmares kuģu remonts” 10.02.2005. iesniegumu” (turpmāk – Lēmums), citstarp, nolemts:

1) uzlikt tiesisko pienākumu Liepājas speciālās ekonomiskās zonas (turpmāk – Liepājas SEZ) pārvaldei, piesaistot papildus velkoņus darbam Liepājas ostā, piemērot konkursa procedūru un informēt Konkurences padomi, iesniedzot konkursa nolikumu Konkurences padomē un ziņojot par tā rezultātiem, kā arī informēt Konkurences padomi par faktiski piesaistītajiem papildus velkoņiem;

2) uzlikt tiesisko pienākumu Liepājas SEZ pārvaldei izbeigt Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpumu, kas izpaužas, piemērojot 2004.gada 28.oktobrī Liepājas SEZ valdes ar lēmumu Nr.125 apstiprinātās un 2006.gada 26.janvārī ar valdes lēmumu Nr.32 grozītās kārtības „Par kritērijiem, kādiem jāatbilst komersantiem, kuri vēlas sniegt velkoņu pakalpojumus Liepājas ostā” 5.punktā noteikto: komersantam jāapliecina, „ka tam ir trīs gadu pozitīva pieredze velkoņu pakalpojumu sniegšanas sfērā; komersants apņemas nodrošināt darbībai Liepājas ostā ne mazāk kā 3 (trīs) velkoņus ar kopējo jaudu ne mazāk kā 5000 zirgspēku, no kuriem viens velkonis

ir ar jaudu ne mazāk kā 2500 zirgspēku, un kā norādīto velkoņu paredzētā darbības vieta – Liepājas osta”;

3) uzlikt Liepājas SEZ pārvaldei naudas sodu Ls 26 395,65 apmērā;

4) uzlikt SIA „Amberholdings Liepāja” naudas sodu Ls 4021,81 apmērā.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[1.1] Liepājas SEZ pārvalde kā tirgus dalībnieks saskaņā ar likumu „Par ostām” atrodas ekonomiskā izņēmuma stāvoklī Liepājas ostas apsaimniekošanas (pārvaldīšanas) tirgū. Tādējādi uz Liepājas SEZ pārvaldi attiecas Konkurences likuma 13.pantā noteiktais dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums.

[1.2] Izvērtējot ar Liepājas SEZ valdes 2004.gada 28.oktobra lēmumu Nr.125 apstiprinātajā kārtībā „Par kritērijiem, kādiem jāatbilst komersantiem, kuri vēlas sniegt velkoņu pakalpojumus Liepājas ostā” (turpmāk – Kārtība) noteiktos ierobežojumus jaunu velkoņu pakalpojumu sniedzēju piesaistīšanai Liepājas ostā un faktisko situāciju attiecībā uz velkoņu pakalpojumu piedāvājumu un pieprasījumu Liepājas ostā, Konkurences padome secināja, ka Kārtībā noteiktie kritēriji rada ierobežojumus potenciālo velkoņu pakalpojumu sniedzēju ienākšanai ostā. Kārtībā apstiprinātie kritēriji, pieprasot nodrošināt pilnu tajos minēto velkoņu floti katram, kurš vēlas darboties velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, nosaka pārmērīgas un attiecīgi ierobežojošas prasības potenciālajiem tirgus dalībniekiem, jo izslēdz jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā nākotnē.

[1.3] Konkurences padome atzina, ka Liepājas SEZ pārvaldes darbības attiecībā pret tirgus dalībniekiem, nosakot Kārtības 5.punktā pārmērīgas prasības, ir vērtējamas kā diskriminējošas, dodot iespējas SIA „Amberholdings Liepāja” bez jebkādiem šķēršļiem papildināt velkoņu floti, bet potenciālajiem tirgus dalībniekiem izvirzot prasības, kas nav izpildāmas un ir neracionālas, ņemot vērā ekonomiskos apsvērumus, esošajā tirgus situācijā. Liepājas SEZ pārvalde tādējādi ir pārkāpusi Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulu.

[1.4] Kārtības 5.punktā ietvertā prasība, ka komersantam jābūt trīs gadu pieredzei velkoņu pakalpojumu sniegšanas sfērā, nav vērtējama kā objektīva, jo liedz jauniem tirgus dalībniekiem ienākt velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, kur faktiski darbojas tikai viens tirgus dalībnieks, un tādējādi būtiski un nepamatoti ierobežo potenciālo tirgus dalībnieku loku, tā ir diskriminējoša un satur Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpumu. Tādējādi ir konstatējams, ka ir pārkāpta Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausula.

SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvalde 2001.gada 3.jūlijā noslēdza līgumu par velkoņu pakalpojumu sniegšanu. Izvērtējot starp Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings Liepāja” noslēgtā Līguma (un tā grozījumos) ietverto līguma noteikumu jēgu un raksturu, ir secināms, ka konkrētā lietā prioritāru tiesību piešķiršana nākotnē var pamatoti radīt būtiskas priekšrocības vienam tirgus dalībniekam (SIA „Amberholdings Liepāja”) attiecībā pret citiem potenciālajiem tirgus dalībniekiem, kas nākotnē vēlētos

ienākt velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, faktiski izslēdzot to ienākšanu konkrētajā tirgū. Konkurences padome secināja, ka Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings Liepāja” darbībās ir konstatējams Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpums.

[1.5] Pārkāpuma termiņš ir skaitāms no Kārtības pieņemšanas dienas. Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.862) 17.punktu naudas soda apmērs Liepājas SEZ pārvaldei ir nosakāms 1,5 procentu apmērā no 2005.gadā gūtajiem ienākumiem no saimnieciskās darbības Liepājas ostā. Konstatētais Konkurences likuma normu pārkāpums nav pārtraukts un turpinās. Izvērtējot lietas materiālus, nav konstatēti apstākļi, kas atbilst Noteikumu Nr.862 20. un 21.punktā noteiktajam. Tādējādi par Konkurences likuma 13.panta ģenerāklauzulas pārkāpumu naudas sods Liepājas SEZ pārvaldei ir nosakāms Ls 52 791,30 apmērā.

[1.6] Attiecībā uz Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings Liepāja” darbībās ir nosakāms šāds naudas sods.

Pārkāpuma termiņš ir skaitāms no līguma noslēgšanas dienas un tas nav pārtraukts joprojām. Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 17.punktu naudas soda apmērs ir nosakāms 1,15 procentu apmērā no SIA „Amberholdings Liepāja” 2005.gada apgrozījuma un 1,15 procentu no Liepājas SEZ pārvaldes 2005.gadā gūtajiem ienākumiem no saimnieciskās darbības Liepājas ostā. Izvērtējot lietas materiālus, nav konstatēti apstākļi, kas atbilst Noteikumu Nr.862 20. un 21.punktā noteiktajam. Tādējādi par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu Liepājas SEZ pārvaldei naudas sods ir nosakāms Ls 40 473,33 apmērā un SIA „Amberholdings Liepāja” Ls 4021,81 apmērā.

[1.7] Ņemot vērā, ka Liepājas SEZ pārvalde ir izdarījusi gan Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas, gan Konkurences likuma 13.panta pārkāpumus un, pamatojoties uz Noteikumu Nr.862 23.punktā noteikto, galīgais naudas sods Liepājas SEZ pārvaldei aprēķināms tā naudas soda ietvaros, kas noteikts par smagāko pārkāpumu. Tādējādi naudas sods Liepājas SEZ pārvaldei ir nosakāms Ls 52 791,30 apmērā.

[1.8] Konkurences padome, ņemot vērā, ka Konkurences padomes praksē interpretācija par jautājumiem par Konkurences likuma normu piemērošanu attiecībā uz subjektiem, kuri ir gan publisko, gan privāto tiesību subjekti, nav iepriekš tikusi dota, Liepājas SEZ pārvaldei naudas sods noteica Ls 26 395,65 apmērā.

[1.9] Pastāvot Liepājas ostā pieprasījumam pēc papildu velkoņiem, lai nodrošinātu taisnīgu un nediskriminējošu pieeju jaunu velkoņu piesaistē, Liepājas SEZ pārvaldei būtu uzliekams tiesiskais pienākums pretendentu izvēli veikt, balstoties uz konkursa procedūras principiem.

[2] Administratīvajā apgabaltiesā 2006.gada 23.novembrī saņemts SIA „Amberholdings Liepāja” (pašreizējais nosaukums – SIA „Amberholdings”) pieteikums par Lēmuma atcelšanu daļā par pārkāpuma konstatēšanu SIA „Amberholdings Liepāja” darbībās un naudas soda uzlikšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētiem apstākļiem.

[2.1] 2001.gada 3.jūlijā noslēgtā līguma 2.1.2. un 2.1.5.punktu redakcijas nepārprotami norāda uz šo noteikumu konsensuālo raksturu – lai SIA „Amberholdings Liepāja” iegūtu prioritāras tiesības, nepieciešamas atsevišķs darījums, ar kuru šādas prioritāras tiesības tiek piešķirtas. SIA „Amberholdings Liepāja” nekad nav izvirzījis nekādas pretenzijas un/vai prasījumus pret Liepājas SEZ pārvaldi par Līguma 2.1.2. un 2.1.5.punkta neizpildi, kā arī nav prasījis šo punktu izpildi. Konkurences padome nav konstatējusi jebkādu dokumentu vai līgumu, ar kuru šādas prioritāras tiesības pieteicējam būtu piešķirtas.

[2.2] Konkurences padome nav konstatējusi nevienu personu, kura jebkādu SIA „Amberholdings Liepāja” darbību rezultātā būtu atstājusi Liepājas ostā esošo velkoņu pakalpojumu tirgu. Konkurences padome pati Lēmumā ir atzinusi, ka arī personas, uz kuras iesnieguma pamata tika ierosināta lietas izpēte un kuras valdījumā atrodas velkonis „*Nosaukums*” – SIA „Tosmares kuģu remonts”, tiesiskās intereses nav aizskartas.

[2.3] Konkurences padomes norādītais, ka prioritāru tiesību piešķiršana nākotnē var pamatoti radīt būtiskas priekšrocības vienam tirgus dalībniekam attiecībā pret citiem potenciālajiem tirgus dalībniekiem, ir vienkāršs pieņēmums, nevis ar faktiem pierādīts apstāklis, līdz ar to tas nevar būt par pamatu likuma pārkāpuma konstatēšanai.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2006.gada 30.novembra lēmumu SIA „Amberholdings Liepāja” pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta Nr.A42569106.

[4] Administratīvajā rajona tiesā 2006.gada 23.novembrī saņemts Liepājas SEZ pārvaldes pieteikums par Lēmuma atcelšanu daļā par tiesisko pienākumu uzlikšanu Liepājas SEZ pārvaldei un naudas soda Ls 26 395,65 uzlikšanu. Pieteikums, citstarp, pamatots ar turpmāk minētiem apstākļiem.

[4.1] Konkurences padomes noteiktais tiesiskais pienākums nav pamatots un ir prettiesisks. Neviens no spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem nereglamentē konkursa rīkošanas nedz obligāto, nedz labprātīgo raksturu. Tādējādi uzliktais tiesiskais pienākums ir pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 11. un 7.pantu. Lēmums nesatur pamatojumu tiesiskā pienākuma uzlikšanai, kā arī nav skaidrs, kādā veidā šis tiesiskais pienākums būtu izpildāms, tādējādi nav ievērots Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 8.punkts.

[4.2] Konkurences padome ir taisījusi Lēmumu, neievērojot Administratīvā procesa likuma normas un pārkāpjot savu kompetenci, nepareizi interpretējusi tiesību normas, kā arī akta faktu konstatējuma daļā nav norādīti

pierādījumi, uz kuriem pamatoti secinājumi, un argumenti, uz kuru pamata pierādījumi noraidīti.

[4.3] Konkurences padomei nav tiesiska pamata uzlikt Liepājas SEZ pārvaldei pienākumu, piesaistot papildus darbam velkoņus, piemērot konkursa procedūru un informēt par to Konkurences padomi.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2006.gada 30.novembra lēmumu Liepājas SEZ pārvaldes pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta Nr.A42564906.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2008.gada 4.aprīļa lēmumu administratīvās lietas, kas ierosinātas, pamatojoties uz SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes pieteikumiem, ir apvienotas vienā tiesvedībā (lieta Nr.A42569106).

[6] Konkurences padome rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes pieteikumi nav pamatoti un ir noraidāmi Lēmumā norādīto apsvērumu dēļ.

[7] Administratīvajā apgabaltiesā 2009.gada 25.septembrī saņemts SIA „Amberholdings Liepāja” pieteikuma papildinājums un grozījumi, kurā, citstarp, norādīti turpmāk minētie argumenti.

[7.1] Konkurences padome ir nepareizi noteikusi konkrēto tirgu un nav izvērtējusi vienošanās atbilstību Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai, kā arī tiesību normām, kas paredz atbrīvojumu no Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā paredzētā aizlieguma, kas piemērojams vertikālām vienošanās.

[7.2] Konkurences padome nav izdarījusi lietderības apsvērumus, arī nosakot sodu par konstatēto pārkāpumu. Konkurences padome piemēroja Noteikumu Nr.862 19.3.punktu, palielinot katra tirgus dalībnieka sodu par 0,75 procentiem, uzskatot, ka pārkāpums ir bijis ilgāks par 5 gadiem. Šāds secinājums ir pretrunā ar atzinumu, ka vienošanās nav īstenota un nav radījusi kaitīgas sekas. Tādējādi nebija pamata palielināt piemērojamo sodu. Bez tam, pretēji Noteikumu Nr.862 19.3.punktam, nav izdarīti lietderības apsvērumi, kas attaisnotu piemērojamā soda palielināšanu.

[8] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedumu Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings Liepāja” pieteikumi daļēji apmierināti un:

[8.1] atcelts Lēmums daļā (Lēmuma rezolutīvās daļas 2. un 3.punkts, ar kuru Liepājas SEZ pārvaldei uzlikti tiesiskie pienākumi);

[8.2] atcelts ar Lēmumu Liepājas SEZ pārvaldei uzliktais naudas sods Ls 12 317,97 apmērā un SIA „Amberholdings Liepāja” uzliktais naudas sods Ls 2 622,92 apmērā;

[8.3] atstāts spēkā ar Lēmumu Liepājas SEZ pārvaldei uzliktais naudas sods Ls 14 077,68 apmērā un SIA „Amberholdings Liepāja” uzliktais naudas sods Ls 1398,89 apmērā.

[9] Par Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedumu Liepājas SEZ pārvalde un Konkurences padome iesniedza kasācijas sūdzības.

[10] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ar 2010.gada 28.jūnija spriedumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedumu daļā, ar kuru daļā atcelts Lēmums, un lieta nodota atkārtotai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Pārējā daļā Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedumu atstāts negrozīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētiem motīviem.

[10.1] Senāts atzina, ka izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa nav pārbaudījusi Konkurences padomes lēmuma argumentus, ka velkoņu jaudas un skaita prasības nav pamatotas ar pieprasījuma un piedāvājuma velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā izvērtējumu, un, ka nav zināms, vai velkoņu jaudas un skaita prasības ir adekvātas patiesajam to izmantojumam un tirgus lielumam. Tiesai ir jāpievērš lielāka uzmanība netiešiem pierādījumiem, vērtējot, vai un kādu ietekmi uz dominējošā stāvokļa atbilstošu izmantošanu atstāj lietas apstākļi.

[10.2] Nav vērtēts, vai prasība apliecināt vismaz trīs gadu darbību velkoņu pakalpojumu tirgū vispār ļauj iegūt jekādu reputāciju pirmajos trīs darbības gados, ja nav iespējams pat pretendēt uz velkoņu pakalpojumu sniegšanu.

[10.3] Piemērojot Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu, nav nepieciešams identificēt konkrētu tirgus dalībnieku, kurš vēlas iekļūt tirgū, jo tas izriet jau no lietotā jēdziena „potenciālais tirgus dalībnieks”. Savukārt jēdziens „apgrūtināta iekļūšana” saturs ir izprotams visplašākajā nozīmē. Tās var būt visdažādākās barjeras ienākšanai konkrētā tirgū.

[10.4] Aizliegtas vienošanās pastāvēšana laikā ilgst, tādēļ sods par to noteicams, ievērojot brīdi, kad vienošanās noslēgta, līdz brīdim, kad tā pārtraukta.

[11] Tiesas sēdē Liepājas SEZ pārvaldes pārstāve pieteikumu uzturēja uz tajā norādītiem argumentiem.

Konkurences padomes pārstāvis Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings Liepāja” pieteikumus neatzina uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem motīviem.

SIA „Amberholdings” pārstāvis uz tiesas sēdi neieradās. Par lietas izskatīšanas laiku un vietu tai ir paziņots. Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka lietu ir iespējams izskatīt bez pārstāvja klātbūtnes.

Motīvu daļa

[12] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka SIA

„Amberholdings Liepāja” pieteikums ir daļēji noraidāms un ka Liepājas SEZ pārvaldes pieteikums ir daļēji apmierināms.

[13] Konkurences likuma 13.pants noteic, ka jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā.

Savukārt Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkts noteic, ka ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par darbībām (bezdarbību), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū.

Ar Lēmumu Liepājas SEZ pārvaldes darbībās konstatēts Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas un 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpums, savukārt SIA „Amberholdings Liepāja” darbībās Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpums.

Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumu šajā lietā atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedums daļā, ar kuru atcelts Lēmums daļā, un lieta nodota atkārtotai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Pārējā daļā Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedums atstāts negrozīts.

Līdz ar to apgabaltiesa izskata lietu daļā par Liepājas SEZ pārvaldes pieteikumu daļā par Lēmuma atcelšanu daļā, ar kuru konstatēts Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpums, un par SIA „Amberholdings Liepāja” pieteikumu daļā par ar Lēmumu noteikto sodu Ls 2622,92 apmērā.

[14] Lai izvērtētu Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpumu, sākotnēji ir noskaidrojams konkrētais tirgus.

Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka Liepājas SEZ pārvalde nav izteikusi iebildumus par Konkurences padomes definēto konkrēto tirgu, un uzskata, ka Lēmumā ir pamatoti noteikts, ka konkrētais tirgus, kurā ir ietekmēta konkurence, ir velkoņu pakalpojumu tirgus Liepājas ostā.

Apgabaltiesa secina, ka saskaņā ar likuma „Par ostām” un Liepājas speciālās ekonomiskās zonas likuma normām Liepājas SEZ pārvaldei ir piešķirtas izņēmuma (ekskluzīvas) tiesības attiecībā uz Liepājas SEZ, tai skaitā, Liepājas ostas, apsaimniekošanu, kā to pamatoti Lēmumā ir konstatējusi Konkurences padome, un Liepājas SEZ pārvalde, veicot likuma „Par ostām” 7.panta trešajā daļā noteiktās funkcijas, darbojas kā tirgus dalībnieks. Apgabaltiesa atzīst, ka lietā nepastāv strīds, ka Liepājas SEZ pārvaldei Liepājas ostas apsaimniekošanas tirgū ir dominējošais stāvoklis.

[15] Lēmumā ir atzīts, ka Liepājas SEZ pārvalde ļaunprātīgi izmantojusi dominējošo stāvokli, piemērojot Kārtības 5.punktu.

Kārtības 5.punkts (redakcijā, kas tika apstiprināta ar Liepājas SEZ valdes 2004.gada 28.oktobra lēmumu Nr.125, lietas III sējuma 19. un 20.lapa) paredz,

ka komersantam, papildus iesniegumam par vēlmi uzsākt velkoņu pakalpojumu sniegšanu Liepājas ostā, ir jāpievieno apliecinājums, ka:

1) tam ir trīs gadu pozitīva pieredze velkoņu pakalpojumu sniegšanas sfērā;

2) komersants apņemas nodrošināt darbībai Liepājas ostā ne mazāk kā 3 velkoņus ar kopējo jaudu ne mazāk kā 3600 zirgspēkiem (turpmāk – ZS), pastāvīgā darba kārtībā;

3) uz iesnieguma iesniegšanas brīdi, komersanta īpašumā vai tiesiskajā valdījumā atrodas ne mazāk kā 3 velkoņi ar kopjaudu 3600 ZS un velkoņu paredzētā darbības vieta ir Liepājas osta.

Ar Lēmumu atzīts, ka Kārtībā apstiprinātie kritēriji, pieprasot nodrošināt pilnu tajos minēto velkoņu floti, katram, kurš vēlas darboties velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, nosaka pārmērīgas un attiecīgi ierobežojošas prasības, jo izslēdz jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā nākotnē (Lēmuma 6.4.1.punkts). Turklāt Konkurences padome ir izdarījusi secinājumu, ka Liepājas SEZ pārvaldes darbības attiecībā pret tirgus dalībniekiem ir vērtējamas kā diskriminējošas, dodot iespējas SIA „Amberholdings Liepāja” bez jebkādiem šķēršļiem papildināt velkoņu floti (Lēmuma 6.4.2.punkts).

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments spriedumā šajā lietā konstatēja, ka izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa nav pārbaudījusi Lēmuma argumentus, ka:

1) velkoņu jaudas un skaita prasības nav pamatotas ar pieprasījuma un piedāvājuma velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā izvērtējumu;

2) nav zināms, vai velkoņu jaudas un skaita prasības ir adekvātas patiesajam to izmantojumam un tirgus lielumam.

Vienlaikus Senāts ir norādījis, ka arī pie ļaunprātīgas dominējošā stāvokļa pārbaudes, līdzīgi kā aizliegtu vienošanās pārbaužu lietās, tiesai ir jāpievērš lielāka uzmanība netiešiem pierādījumiem. Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesa nav vērtējusi, vai un kādu ietekmi uz dominējošā stāvokļa atbilstošu izmantošanu atstāj lietas apstākļi, ka:

1) vienlaikus Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings” rīcībā ir konstatēta aizliegta vienošanās velkoņu pakalpojumu tirgū;

2) pēc tam, kad SIA „Amberholdings” iegādājās lielākas jaudas velkoņus, Liepājas SEZ valde paaugstinājusi velkoņiem izvirzāmās jaudas prasības;

3) SIA „PKL Liepāja” atteikusies ienākt velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā.

Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pārbauda Senāta spriedumā norādītos lietas aspektus.

[16] Lai osta varētu funkcionēt un sniegt savus pakalpojumus, ostā ir nepieciešami velkoņi, kuri sniedz kuģu ievilkšanu ostā un izvilkšanu no ostas,

kuģu pietauvošanu un attauvošanu, kā arī citus darbus. Velkoņu nepieciešamību nosaka arī kuģošanas drošības faktors.

Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma 9.pants paredz, ka ostu pārvalžu kompetenci kuģošanas drošības un vides aizsardzības jomā nosaka šis likums, likums „Par ostām” un attiecīgās ostas noteikumi.

Likuma „Par ostām” 6.pants noteic, ka ostas noteikumus izdod saistošo noteikumu veidā un tajos nosaka arī kuģu satiksmes noteikumus ostas akvatorijā un ostas drošības uzraudzības pamatprincipus.

Liepājas ostas noteikumu (spēkā no 2002.gada 20.februāra līdz 2007.gada 21.decembrim, lietas IV sējuma 79. – 92.lapa) XIII sadaļa regulē velkoņa darbību ostas akvatorijā. Minēto noteikumu 125.punkts noteic, ka kuģim nepieciešamo velkoņu skaitu un jaudu nosaka kuģa kapteinis pēc loča ieteikuma. Strīdus gadījumus izšķir Ostas kapteinis. Savukārt noteikumu 130.pants noteic kritērijus kuģiem, kuriem ir obligāti nepieciešams izmantot vismaz viena vai vismaz divu velkoņu pakalpojumus.

Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes noslēgtais līgums (līguma pielikums Nr.1, lietas III sējuma 65.lapa) paredzēja, ka SIA „Amberholdings Liepāja” nodrošinās Liepājas ostu ar 3 velkoņiem, kuru kopjauda ir 5100 ZS (SIA „Amberholdings Liepāja” piederošo velkoņu kopjauda 3600 ZS). 2003.gada 1.augustā noslēgta vienošanās, ka velkoņu skaits būs 4 un kopjauda 6300 ZS (SIA „Amberholdings Liepāja” piederošo velkoņu kopjauda 4800 ZS). Savukārt atbilstoši 2003.gada 3.decembra vienošanās SIA „Amberholdings Liepāja” apņēmas nodrošināt 4 velkoņu pakalpojumus ar 5100 ZS jaudu (SIA „Amberholdings Liepāja” piederošo velkoņu kopjauda 3600 ZS).

No minētā secināms, ka kopš SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes līguma noslēgšanas 2001.gadā SIA „Amberholdings Liepāja” īpašumā ir bijuši velkoņi, kuru kopjauda ir 3600 ZS.

Tādējādi Liepājas SEZ pārvalde kopš 2001.gada ir izvirzījusi nosacījumu, ka komercsabiedrībai, kura vēlas slēgt līgumu par velkoņu pakalpojumu sniegšanu Liepājas ostā, ir jānodrošina vismaz 3600 ZS velkoņu kopjauda. Attiecīgi minētā prasība iekļauta Kārtībā. Lietas materiālos nav informācijas par pamatojumu velkoņu jaudas noteikšanai SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes noslēgtajā līgumā un tā 2003.gada 1.augusta un 2003.gada 3.decembra grozījumos.

[17] Saskaņā ar Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma 33.pantu kuģu satiksmi ostā un ostas pievedceļos organizē un kontrolē ostas pārvaldes amatpersona – Ostas kapteinis. Ostas kapteinis veic arī kuģošanas drošības kontroles funkcijas attiecībā uz kuģu satiksmi ostā, ostas akvatorijā, kuģuceļos, piestātnēs un terminālos.

Saskaņā ar likuma „Par ostām” 16.panta pirmo daļu Ostas kapteinis nodrošina kuģu satiksmes operatīvo vadību ostā un ostas pievedceļos, kā arī kuģošanas drošības kontroli ostā. Savukārt saskaņā ar minētā likuma 17.panta

otro daļu Ostas kapteiņa rīkojumi, kas saistīti ar kuģošanas drošības pasākumiem, ir obligāti visiem kuģiem, organizācijām, komercsabiedrībām, kā arī citām juridiskajām un fiziskajām personām.

Lietas materiāliem ir pievienots Liepājas ostas kapteiņa E.R. Liepājas ostas pārvaldniekam A.B. adresētais ziņojums (lietas II sējuma 298.lapa), kurā, atsaucoties uz AS „ĻENMORNIIPROEKT” izstrādātajiem normatīviem velkoņu izmantošanai Ventspils ostā (1996.gads), ostas kapteinis ir norādījis, ka turpmākai attīstībai prasības nepieciešams pārskatīt uz velkoņu jaudas un skaita palielināšanas pusi, lai nenostādītu Liepājas ostu neizdevīgā un konkurēt nespējīgā situācijā.

Apgabaltiesa konstatē, ka no Liepājas ostas kapteiņa ziņojuma ir secināms, ka 2005.gadā velkoņu jaudas Liepājas ostā nav pietiekamas, bet no tā izriet arī secinājums, ka iepriekš SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes līgumā paredzētās un Kārtībā noteiktās velkoņu jaudas, Liepājas ostas kapteiņa ieskatā, ir bijušas nepieciešamas.

Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Kārtībā (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006.gada 26.janvāra grozījumiem) velkoņu jaudas un skaita prasības ir pamatotas ar Liepājas ostas kapteiņa pieprasījumu velkoņu jaudām Liepājas ostā.

[18] Apgabaltiesas ieskatā, SIA „PKL Liepāja” apsvērumi, atsakoties ienākt velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, nav saistīti ar Liepājas SEZ pārvaldes ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[18.1] SIA „PKL Liepāja” 2005.gada 2.decembra vēstulē Nr.1/12/05 (lietas IV sējuma 147. – 149.lapa) norādīja, ka 2004.gadā, izpētot darba perspektīvas Liepājas ostā, SIA „PKL Liepāja” pirmkārt, novērtēja tajā laikā Liepājā strādājošo velkoņu kompāniju ar 4 velkoņu iegādes darījuma rentabilitāti. SIA „PKL Liepāja” iespējas apmainīt novecojušos velkoņus pret jaunākiem vai jaudīgākiem nesakrīta ar ostas praksi administratīvā kārtībā noteikt velkoņu kopējo skaitu pēc sava viedokļa. Tāda pieeja neļauj uzņēmumam paaugstināt līdzekļu izmantošanas efektivitāti. Pie šādiem potenciālo ieņēmumu rādītājiem, ņemot vērā nepieciešamo investīcijas apjomu kompānijas iegādei un turpmāko velkoņu flotes attīstībai, SIA „PKL Liepāja” uzskatīja iespējamo darbību Liepājas ostā par nerentablu un atteicās no darbības, neizvirzot ostas pārvaldes nekādus papildu nosacījumus. Lai novērtētu, cik objektīvas un pamatotas ir ostas pārvaldes prasības noteikt viena velkoņa minimālo jaudu vai velkoņu vienību kopējo skaitu, jāņem vērā, ka par kuģi atbild kuģa kapteinis un viņam ir jābūt tiesībām arī velkoņu izvēlei un jāņem vērā, ka vienā kuģa apkalpošanas operācijā iesaistīto velkoņu skaits un jauda ir nosakāma ar labu jūras praksi, apkalpojamā kuģa izmēriem, īpatnībām, kapteiņa pieredzi; laika apstākļus un konkrētās ostas kuģošanas īpatnības. Ja viena kuģa velkoņa vilce uz āķa ir samērā maza, nav racionāli izmantot vairāk mazjaudīgu

velkoņu, jo daudzu velkoņu darbu koordinēt kuģa kapteinim nav viegli. Drošāk ir izmantot mazāk velkoņu, bet ar lielāku jaudu.

[18.2] Lietas materiāliem ir pievienots Konkurences padomes darbinieku un Latvijas Kuģu Brokeru un Aģentu Nacionālās asociācijas ieteiktā eksperta sarunu protokols (lietas IV sējuma 103. – 106.lapa). Eksperts norādīja, ka velkoņu noslogotību prognozēt ir ļoti grūti. To var izdarīt, atsaucoties uz iepriekšējo statistiku un kuģu ienākšanas prognozēm. Latvijas ostās pašreiz kaut ko prognozēt ir ļoti grūti. [...] No kuģu īpašnieku puses ir vēlme, lai Liepājā būtu vēl viens operators, lai gan pie tik maza velkoņu izmantošanas skaita velkoņu pakalpojumu sniegšana var būt neizdevīga. [...] Vidēji tam lielumam, kādi ir kuģi Rīgā, ir nepieciešami velkoņi ar 1500-2000 ZS jaudu (kopējā jauda 4000-5000 ZS) varētu būt pietiekama. [...] Galvenās izmaksas ir degviela, ekipāža un velkoņu tehniskā uzturēšana. [...] Pie dīkstāves samazinās tikai degvielas izmaksas.

Uz jautājumu, vai tādās ostās, kā Liepāja, varētu sekmīgi strādāt divas velkoņu firmas, eksperts atbildēja, ka darba ziņā varētu pietikt ar esošajiem velkoņiem. Eksperts nevarēja atbildēt, vai Liepājas ostā ir iespējama peļņa, bet, spriežot pēc skaitļiem, otram operatoram tur nav ko darīt. [...] Ja ir redzams, ka esošie velkoņi ir nodrošinājuši velkoņu pakalpojumu sniegšanu, tad nav pamata piesaistīt jaunus velkoņus. To, vai ir bijuši gadījumi, kad velkoņi nebija vai trūka, var pateikt kuģa aģenti. [...] Velkoni pasūta kuģa aģents no ostas. Ja kuģim jāstāv, kāds par to ir vainīgs. Par to vajadzētu atbildēt ostai, tai vajadzētu nodrošināt šos pakalpojumus. [...] Ostas pārvalde varētu pateikt, ka velkoņiem ar mazāku jaudu nav ostā ko darīt. Varētu noteikt 1000 vai 800 ZS lielu jaudu.

[18.3] Apgabaltiesas ieskatā, velkoņu pakalpojumu tirgus Liepājas ostā ir neliels un maksimālā maksa par velkoņu pakalpojumiem tiek noteikta administratīvi. Turklāt no lietas materiāliem ir secināms, ka maksimālā maksa par velkoņu pakalpojumiem tiek regulēta, arī vadoties no SIA „Amberholdings Liepāja” pretenzijām (lietas III sējuma 46.lapa), ka Liepājas SEZ pārvaldes noteiktā zemā pakalpojuma cenas robeža neļauj nodarboties ar komercdarbību, un, ņemot vērā SIA „Amberholdings Liepāja” draudus, pārstāt sniegt pakalpojumus.

Ņemot vērā, ka velkoņu pakalpojumu sniegšanas iespējamība, savlaicīgums un kvalitāte ietekmē kravu apriti Liepājas SEZ, Liepājas SEZ pārvaldes pieprasījumu nodrošināt noteiktas velkoņu jaudas būtiski nosaka vispārējais Liepājas ostas pakalpojumu pieprasījums un piedāvājums, nevis tieši pieprasījums un piedāvājums velkoņu pakalpojumu tirgū. Velkoņu jaudu pieprasījumu Liepājas SEZ pārvalde nosaka, reaģējot arī uz vienreizējiem pieprasījumiem (prasība palielināt velkoņa jaudu, pamatojoties uz konkrēta kuģa pretenzijām), kā arī ņemot vērā Liepājas ostas konkurētspēju Baltijas ostu sniegto pakalpojumu tirgū.

[18.4] Apgabaltiesas ieskatā, minētie apstākļi kopsakarā ir atzīstami par iemesliem, kāpēc SIA „PKL Liepāja” atteicās no darbības velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā. Šādā situācijā vēl viena tirgus dalībnieka ienākšana tirgū

automātiski samazina otru tirgus dalībnieka tirgus daļu, kas šajā gadījumā nevis rada konkurenci, bet piespiež pirmo tirgus dalībnieku izstāties no tirgus. Jauna tirgus dalībnieka iestāšanās, visticamāk, neietekmētu arī velkoņu pakalpojumu cenu, jo velkoņu pakalpojumiem Liepājas ostā sakarā ar nepietiekamo noslodzi ir augstas flotes uzturēšanas izmaksas. Līdz ar to ir acīmredzami pamatota SIA „PKL Liepāja” rīcība, atsakoties ienākt tirgū, un tā nav saistāma ar Liepājas SEZ pārvaldes noteiktajiem ierobežojumiem iekļūšanai velkoņu pakalpojumu tirgū.

[19] Konkurences padome konstatēja, ka Kārtībā apstiprinātie kritēriji, pieprasot nodrošināt pilnu tajos minēto velkoņu floti, katram, kurš vēlas darboties velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, nosaka pārmērīgas un attiecīgi ierobežojošas prasības potenciālajiem tirgus dalībniekiem, jo izslēdz tirgus dalībnieku ienākšanu velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā nākotnē.

No eksperta izteikumiem, ka „pie tik maza velkoņu izmantošanas skaita velkoņu pakalpojumu sniegšana var būt neizdevīga”, ka „darba ziņā varētu pietikt ar esošajiem velkoņiem”, ka „Ostas pārvalde varētu pateikt, ka velkoņiem ar mazāku jaudu nav ostā ko darīt. Varētu noteikt 1000 vai 800 ZS lielu jaudu”, apgabaltiesa secina, ka Liepājas SEZ pārvaldes pieprasījums nepieciešamo velkoņu jaudu nodrošināt vienam tirgus dalībniekam ir pamatoti saistīts ar velkoņu pakalpojumu sniegšanas specifiku Liepājas ostā un nav uzskatāms par pārmērīgi ierobežojošu potenciālajiem tirgus dalībniekiem, jo pēc SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes līguma termiņa beigām ir iespējama cita tirgus dalībnieka ienākšana velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā.

[20] Ar Liepājas SEZ valdes 2006.gada 26.janvāra lēmumu Nr.32 Kārtībā ir veikti grozījumi, kas paredz, ka komersants apņemas nodrošināt darbībai Liepājas ostā ne mazāk kā 3 velkoņus ar kopējo jaudu ne mazāk kā 5000 ZS, no kuriem viens velkonis ir ar jaudu ne mazāk kā 2500 ZS, un velkoņu paredzētā darbības vieta ir Liepājas osta.

Liepājas ostas kapteinis *E.R.* Liepājas ostas pārvaldniekam *A.B.* adresētajā ziņojumā ir norādījis, lai apkalpotu kuģus, kas pašlaik (2005.gadā) izmanto Liepājas ostas dziļūdens piestātnes, pēc VI un VII kuģu kategorijas apkalpošanas prasībām ir nepieciešami VI kuģu kategorijas apkalpošanai velkoņi ar jaudu 2300 ZS – 2 gabali, plus velkoņi ar jaudu 1200 ZS – 1 gabals un VII kuģu kategorijas apkalpošanai – velkoņi ar jaudu 3000 ZS – 2 gabali, plus velkoņi ar jaudu 1200 ZS – 2 gabali

Liepājas ostas kapteinis ir arī norādījis, ka, piemēram, 2004.gada 16.decembrī Liepājas ostā ienāca PANAMAX tipa kuģis „IMPERIAL” ar dedveitu DW=68 676 t, kas pēc speciālistu aprēķiniem prasītu: IX kat. – velkoņus ar jaudu 5000 ZS – 2 gabali, plus velkoņus ar jaudu 2300 ZS – 2 gabali. Ziņojumā ir arī norādīts, ka ostas kapteinis uzskata, ka turpmākai attīstībai prasības nepieciešams pārskatīt uz velkoņu jaudas un skaita

palielināšanas pusi, lai nenostādītu Liepājas ostu neizdevīgā un konkurēt nespējīgā situācijā.

Lēmumā ir arī ietverta Liepājas SEZ pārvaldes sniegtā informācija par to, ka atsevišķu lieltonnāžas kuģu īpašnieki ir izteikuši pretenzijas par Liepājas ostā darbojošos lieljaudas velkoņu nepietiekamību (Lēmuma 6.3.punkts). Liepājas SEZ pārvalde 2005.gada 3.marta paskaidrojumiem ir pievienojusi arī 2005.gada 14.aprīļa elektroniskā pasta vēstules izdrukus, kurā „Bunge SA” ir informējusi Liepājas ostu par pretenzijām sakarā ar to, ka piedāvāto velkoņu jauda nav pietiekama, kā arī par nepieciešamību nodrošināt 3 velkoņus ar jaudu 2000-2500 ZS katram (Lēmuma 6.3.punkts).

Liepājas SEZ pārvalde Konkurences padomei 2005.gada 31.marta vēstulē (lietas III sējuma 28. – 30.lapa) un 2006.gada 10.oktobra vēstulē (lietas II sējuma 38. un 39.lapa) norādījusi, ka Kārtības 5.punktā norādītie kritēriji attiecībā uz minimālo velkoņu skaitu un jaudu ir izstrādāti, pamatojoties uz esošo un prognozējamo kuģu apgrozījumu ostā, AS „ĻENMORNIIPROJEKT” izstrādātajiem normatīviem attiecībā uz kuģu apkalpošanai nepieciešamo velkoņu jaudu un skaitu un Liepājas ostas kapteiņa ziņojumu, Liepājas ostas noteikumu XIII sadaļu, kā arī Liepājas SEZ pārvaldes pienākumu nodrošināt nepārtrauktu kuģu ienākšanu un izešanu no ostas un drošu kuģošanu Liepājas ostā.

SIA „Amberholdings Liepāja” 2005.gada 3.novembrī vēstulē Konkurences padomei (lietas IV sējuma 116. – 119.lapa) norādījusi, ka 2005.gada 14.jūnijā no Liepājas SEZ pārvaldes tika saņemta vēstule, kurā SIA „Amberholdings Liepāja” lūgts lieltonnāžas kuģu apkalpošanai izskatīt iespējas palielināt velkoņu jaudas ar 2 velkoņiem, kuru jauda būtu 1600 ZS un 2500 ZS. Vēstulē norādīts, ka SIA „Amberholdings Liepāja” rīcībā šādas jaudas velkoņu nebija, bet bija pasūtīts pilnīgi jauns velkonis, kura jauda ir 4750 ZS.

No minētā un no citas Liepājas SEZ pārvaldes, SIA „Amberholdings Liepāja” un Konkurences padomes sarakstes, konkrēti arī no Sarunu protokola 2005.gada 5.septembra sarunām (lietas IV sējuma 73. – 76.lapa), kurā Liepājas ostas pārvaldnieks norādīja, ka kritēriji Liepājas SEZ pārvaldei būs jāpārstrādā, iekļaujot tajos citas prasības, un ka SIA „Amberholdings Liepāja” ir apņēmušies nodrošināt lieltonnāžas velkoni, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka uz brīdi, kad Liepājas SEZ pārvalde bija atzinusi, ka ir nepieciešams palielināt velkoņu jaudas atbilstoši Kārtības 5.punktam redakcijā, kas bija spēkā pēc 2006.gada 26.janvārī izdarītajiem grozījumiem, SIA „Amberholdings Liepāja” rīcībā nebija velkoņu ar minētajā punktā noteiktajām jaudām.

Apgabaltiesa konstatē, ka SIA „Amberholdings Liepāja” bija iegādājusies jaunu velkoni, kura jauda ir 4750 ZS, bet prasība par šādas jaudas velkoņa iegādi Kārtībā netika paredzēta. Kārtībā tika ietverta prasība par velkoni ar jaudu ne mazāk kā 2500 ZS. Ņemot vērā Sarunu protokolā Liepājas ostas pārvaldnieka norādīto, ka lielākas jaudas velkonim nav izdevīgi vilkt mazākus kuģus, jo lielākam velkonim ir lielākas izmaksas, un to, ka minēto apstiprina Latvijas Kuģu Brokeru un Aģentu Nacionālās asociācijas ieteiktais eksperts, apgabaltiesa

neatzīst par ticamu pieņēmumu, ka SIA „Amberholdings Liepāja”, iegādājoties velkoni, kura jauda ir 4750 ZS, bija vienojusies ar Liepājas SEZ pārvaldi, ka SIA „Amberholdings Liepāja” Kārtībā iekļautās prasības par velkoņa ar jaudu ne mazāk kā 2500 ZS nodrošināšanu plānoja izpildīt, darbos iesaistot velkoni, kura jauda ir 4750 ZS.

Lai gan no lietas materiāliem apstiprinās, ka Liepājas SEZ pārvalde neveic precīzu uzskaiti par apkalpoto kuģu skaitu pa kategorijām, no Liepājas SEZ pārvaldes speciālistu un ekspertu atzinumiem ir secināms, ka velkoņu jaudu ir ekonomiski izdevīgi palielināt arī gadījumos, ja konkrētās jaudas velkoņa izmantošana nav ekonomiski izdevīga, bet tā nodrošina nepieciešamo kravu apgrozījumu, kas, savukārt, ir svarīgs ostas apsaimniekošanas tirgum. Līdz ar to apsvērums, ka Liepājas SEZ pārvalde neveic precīzu uzskaiti par apkalpoto kuģu skaitu pa kategorijām, nav pamats atzīt, ka Liepājas SEZ pārvalde velkoņu jaudas palielinājusi nepamatoti.

Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa atzīst, ka velkoņu jaudas un skaita prasības velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā ir pamatotas un ka Liepājas SEZ pārvaldes prasība par velkoņu jaudas palielināšanu nav saistīta ar apstākli, ka SIA „Amberholdings Liepāja” jau bija iegādājies atbilstošus velkoņus.

[21] Administratīvās apgabaltiesas ieskatā apstākļi, ka ir konstatēta Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings Liepāja” aizliegtā vienošanās, nepierāda Liepājas SEZ pārvaldes ļaunprātīgu rīcību, palielinot velkoņu jaudas. Lai gan Lēmumā atzīts, ka Liepājas SEZ pārvaldei un SIA „Amberholdings Liepāja” nebija tiesību līgumā paredzēt prioritāras tiesības, ņemot vērā nelielo velkoņu pakalpojumu tirgu Liepājas ostā un šajā spriedumā pierādītu objektīvu nepieciešamību noteikt lielākas velkoņu jaudas un apstākli, ka neapstiprinās fakts, ka Liepājas SEZ pārvalde paaugstināja prasību par velkoņu jaudām, jo SIA „Amberholdings Liepāja” iegādājās lielākas jaudas velkoņus, apgabaltiesa uzskata, ka Liepājas SEZ pārvaldes un SIA „Amberholdings Liepāja” aizliegtā vienošanās nav ietekmējusi Liepājas SEZ pārvaldes rīcību, izvirzot prasības par velkoņu jaudu palielināšanu.

[22] Pamatojoties uz minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Liepājas SEZ pārvaldes Kārtībā komersantam, kurš vēlas sniegt velkoņu pakalpojums Liepājas ostā, izvirzītās minimālās prasības attiecībā uz velkoņu skaitu un jaudu ir objektīvas un pamatotas un to nepieciešamība izriet gan no tiesību normās noteiktajām prasībām attiecībā uz ostas pārvaldes pienākumu nodrošināt kuģošanas drošību ostā, gan arī no pieprasījuma un piedāvājuma velkoņu pakalpojumu tirgū.

Kārtībā izvirzītās prasības (gan 2004.gadā, gan 2006.gadā) attiecībā uz minimālo velkoņu skaitu un jaudu nav diskriminējošas, bet ir attiecināmas uz jebkuru komersantu, kurš vēlas sniegt velkoņu pakalpojumus Liepājas ostā, tai skaitā, arī uz SIA „Amberholdings Liepāja”, kura jau faktiski nodrošina velkoņu pakalpojumu sniegšanu Liepājas ostā.

[23] Lai nepārkāptu Konkurences likuma 13.panta pirmajā daļā noteikto aizliegumu, Liepājas SEZ pārvaldei ir pienākums un uz to gulstas īpaša atbildība par atklātas, godīgas un nediskriminējošas procedūras nodrošināšanu, izvēloties konkrēto velkoņu pakalpojuma sniedzēju Liepājas ostā, kas atteikuma gadījumā ļautu pārbaudīt atteikuma pamatotību.

Konkurences padomes prasība Liepājas SEZ pārvaldei, piesaistot papildus velkoņus darbam Liepājas ostā, piemērot konkursa procedūru un informēt Konkurences padomi, iesniedzot konkursa nolikumu Konkurences padomē un ziņojot par tā rezultātiem, kā arī informēt Konkurences padomi par faktiski piesaistītajiem papildus velkoņiem, varētu tikt atzīta par pamatotu daļā, kas uzliek pienākumu Liepājas SEZ pārvaldei piemērot konkursa procedūru.

Tomēr saskaņā ar Konkurences likuma 8.pantu Konkurences padome pieņem lēmumus par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu un ņemot vērā, ka Liepājas SEZ pārvaldes darbībā nav konstatējams Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpums, nepastāv tiesiskais pamats Liepājas SEZ pārvaldei noteikt tiesisko pienākumu. Līdz ar to Lēmuma rezolutīvās daļas 2.punkts ir atceļams.

[24] Konkurences padome Lēmumā (6.4.4.punkts) ir norādījusi, ka Kārtības 5.punktā ietvertā prasība, ka komersantam jābūt trīs gadu pieredzei velkoņu pakalpojumu sniegšanas sfērā, nav vērtējama kā objektīva, jo liedz jauniem tirgus dalībniekiem ienākt velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, kur faktiski darbojas tikai viens tirgus dalībnieks, un tādējādi būtiski un nepamatoti ierobežo potenciālo tirgus dalībnieku loku.

Izvērtējot likuma „Par ostām” normas, secināms, ka minētais likums izvirza zināmus priekšnosacījumus, lai komersants varētu veikt komercdarbību ostā. Likuma 18.pants noteic, ka komercdarbība ostā notiek saskaņā ar spēkā esošajiem likumiem un citiem normatīvajiem aktiem, ostas noteikumiem un pamatojoties uz ostas pārvaldes un attiecīgā uzņēmēja noslēgto līgumu. Ostas pārvalde, slēdzot līgumus par komercdarbību ostā, ievēro priekšnoteikumu, ka komercsabiedrības dibinātājiem un dalībniekiem jābūt ar labu reputāciju un stabilu finansiālo stāvokli.

Apgabaltiesas ieskatā, Liepājas SEZ pārvaldei bija tiesības noteikt papildu pretendentiem izvirzāmās prasības. Liepājas SEZ pārvaldes pilnvaru ierobežojums ir saistāms ar apstākli, vai izvirzītās prasības rada būtiskus šķēršļus iekļūšanai tirgū. Līdz ar to ir pārbaudāms, vai minētais kritērijs rada šādus šķēršļus.

No lietas materiāliem un citiem Konkurences padomes pieņemtajiem lēmumiem saistībā ar konkurences pārkāpumu izvērtēšanu Latvijas ostās ir secināms, ka velkoņu pakalpojumu sniegšana Latvijas ostās ir samērā ierobežots tirgus – 3 lielās ostas un 7 mazās ostas (<http://www.transport.lv/?sadala=107>).

Apgabaltiesa uzskata, ka kritērijs trīs gadus pozitīva pieredze ir saistāms ar prasību nodrošināt nepārtrauktu un drošu pakalpojumu sniegšanu. Ņemot vērā, ka pretendentiem ir iespēja iegūt pieredzi, darbojoties mazākās ostās vai kā

apakšuzņēmējam, un ka Liepājas ostā velkoņu pakalpojumu tirgū ir ekonomiski izdevīgi darboties vienam tirgus dalībniekam, prasība, kas apstiprina lielāku uzticēšanos pakalpojuma sniedzējam, ir adekvāta, samērīga un nerada būtiskus šķēršļus iekļūšanai velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā. Līdz ar to Liepājas SEZ pārvaldes darbībās nav konstatējams Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpums un Lēmuma rezolutīvās daļas 3.punkts ir atceļams.

[25] Ņemot vērā konstatēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka lietā nav konstatējami pierādījumi, kas ļautu atzīt, ka Liepājas SEZ pārvalde ir ļaunprātīgi izmantojusi dominējošo stāvokli Liepājas ostas apsaimniekošanas tirgū un tādējādi būtu ļaunprātīgi ietekmējusi arī konkurenci pakārtotajā velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā.

Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka Lēmums daļā, ar kuru konstatēts, ka Liepājas SEZ pārvalde ir izdarījusi Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpumu, ir nepamatots un ir atceļami Liepājas SEZ pārvaldei ar Lēmumu uzliktie tiesiskie pienākumi, kas izriet no dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas konstatējuma.

[26] Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka ar spēkā stājušos tiesas spriedumu (Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedums) ir atzīts, ka SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes 2001.gada 3.jūlijā noslēgtā līguma 2.1.2.punkts un ar to tieši saistītais 2.1.5.punkts, kā arī 5.1.punkts atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktajam aizliegtās vienošanās sastāvam.

Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedumā secināts, ka Konkurences padome, nosakot sodu par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu, ir nepamatoti piemērojusi Noteikumu Nr.862 19.3.punkta normu un palielinājusi piemēroto naudas sodu par 0,75 procentiem, nosakot, ka pārkāpums ir ilgstošs. Apgabaltiesa atzina, ka ir atstājams spēkā ar Lēmumu noteiktais naudas sods – Liepājas SEZ pārvaldei Ls 14 077,68 apmērā ($3\,519\,420 \cdot 0,4\%$), un SIA „Amberholdings Liepāja” Ls 1398,89 apmērā ($349\,723 \cdot 0,4\%$).

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumā šajā lietā atzīts, ka tiesa pareizi secinājusi, ka vienošanās apgrūtina potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšanu velkoņu pakalpojumu tirgū Liepājas ostā, bet ka apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Noteikumu Nr.862 19.3.punktu, jo aizliegtas vienošanās pastāvēšana laikā ilgst, tādēļ sods par to noteicams, ievērojot brīdi, kad vienošanās noslēgta, līdz brīdim, kad tā pārtraukta.

Pamatojoties uz minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Lēmumā pamatoti konstatēts, ka pārkāpuma termiņš ir skaitāms no SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes 2001.gada 3.jūlija līguma noslēgšanas dienas, ka tas nav pārtraukts līdz Lēmuma pieņemšanas dienai un ka naudas soda noteikšanā ir piemērojams Noteikumu Nr.862 19.3.punkts, kas paredz, ja pārkāpums ilgst vairāk par pieciem gadiem, naudas sods ir no 0,5 līdz 1 procentam no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Apgabaltiesa uzskata, ka

Konkurences padome pamatoti palielināja SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldei nosakāmo naudas sodu par 0,75 procentiem. Līdz ar to Lēmums šajā daļā ir tiesisks un pamatots.

SIA „Amberholdings Liepāja” un Liepājas SEZ pārvaldes pieteikums šajā daļā ir noraidāms.

[27] Liepājas SEZ pārvaldei ar Lēmumu par Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpumu tika noteikts naudas sods Ls 52 791,30 apmērā un par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu noteikts naudas sods Ls 40 473,33 apmērā, galīgais naudas sods noteikts Ls 52 791,30 apmērā, bet Konkurences padome šo soda apmēru samazinājusi līdz Ls 26 395,65, t.i., naudas sods samazināts par 50 procentiem.

Ņemot vērā, ka apgabaltiesa atzīst, ka Liepājas SEZ pārvaldes darbībās nav konstatējams Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpums, naudas sods šajā daļā ir atceļams. Tādējādi par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu noteiktais naudas sods Ls 40 473,33 apmērā ir samazināms par 50 procentiem un apgabaltiesa atzīst par pamatotu ar Lēmumu Liepājas SEZ pārvaldei noteikto naudas sodu Ls 20 236,67 apmērā.

Līdz ar to Liepājas SEZ pārvaldei uzliedzamais naudas sods ir samazināms par šo starpību ($26\,395,65 - 20\,236,67 = 6\,158,98$) un ir atceļams Lēmums daļā par Liepājas SEZ pārvaldei noteikto naudas sodu Ls 6158,98 apmērā.

[28] Tā kā Liepājas SEZ pārvaldes pieteikums ir daļēji apmierināms, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka atbildētājam, kas šajā lietā ir Latvijas Republika, uzliedkams pienākums atmaksāt Liepājas SEZ pārvaldei tās samaksāto valsts nodevu 10 latu apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta otro daļu, Administratīvā procesa likuma 246.- 251.pantu un 329.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Amberholdings Liepāja” pieteikumu noraidīt daļā par Konkurences padomes 2006.gada 11.oktobra lēmuma Nr.E02-116 (Prot.Nr.58, 10§) atcelšanu daļā par sabiedrībai uzlikto naudas sodu 2622,92 latu apmērā.

Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes pieteikumu apmierināt daļā.

Atcelt Konkurences padomes 2006.gada 11.oktobra lēmuma Nr.E02-116 (Prot.Nr.58, 10§) rezolutīvās daļas 2. un 3.punktu.

Atcelt ar Konkurences padomes 2006.gada 11.oktobra lēmumu Nr.E02-116 (Prot.Nr.58, 10§) Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldei uzlikto naudas sodu 6158,98 latu apmērā.

Pārējā daļā Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes pieteikumu, ciktāl tas nav noraidīts ar spēkā stājušos Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 17.decembra spriedumu daļā, noraidīt.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldei valsts nodevu desmit latu apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	<i>(paraksts)</i>	U.Mihailova
-----------------------------	-------------------	-------------

Tiesneses	<i>(paraksts)</i>	S.Kanenberga
-----------	-------------------	--------------

	<i>(paraksts)</i>	K.Krastiņa
--	-------------------	------------

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās apgabaltiesas tiesnese
Rīgā, 2011.gada 12.aprīlī

U.Mihailova